

REMISSYTTRANDE

2022-09-27

Dnr 0185/22

Er referens: Ju2022/01563

Regeringskansliet

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.sekopia: ju.da@regeringskansliet.se

Remissyttrande över delbetänkandet Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel (SOU 2022:19)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete.

Med utgångspunkt i myndighetens verksamhetsområde lämnar Brå följande synpunkter på betänkandet.

Brå har ingen erinran mot utredningens förslag. Utredningen har bedömt att det finns ett stort behov av att utöka möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel. Även Brås undersökningar talar i viss mån för ett behov beträffande några av de föreslagna åtgärderna. Samhällsförändringar och teknisk utveckling ger upphov till att nya områden exploateras av personer som begår brott inom ramen för den organiserade brottsligheten. Det talar för att inte begränsa tillämpningen av straffvärdesventilen i bestämmelserna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning till vissa på förhand bestämda brott. Vidare finns det en hög grad av riskmedvetenhet hos personer inom den organiserad brottsligheten. Dessa individer anpassar sitt agerande för att minimera risken för att utsättas för hemliga tvångsmedel. Det talar för att det kan finnas ett behov av att knyta hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning till en person i stället för en plats. Brå har dessutom identifierat tydliga exempel på tystnadskulturer inom flera av de fokusområden som myndigheten studerat, däribland kriminella nätverk. Dessa tystnadskulturer får konsekvenser för rättsprocessen som kan sammanfattas med att det blir svårare att upptäcka, utreda och lagföra brott. Detta talar därför i viss mån även för förslaget om möjlighet till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott.

Brå vill dock framhålla följande. Förslagen innebär betydande inskränkningar av den personliga integriteten. Därtill kan vissa av de föreslagna utvidgningarna av tvångsmedlens användning träffa en större krets personer. Det rör dessutom sig om ett komplext regelverk där tvångsmedlen och dess tillämpningsområde har utökats under en förhållandevis kort tid. Det medför att det är svårt att bilda sig en uppfattning om vilka konsekvenser förslagen sammantaget kan få på sikt.

I detta sammanhang vill Brå påpeka följande. Utredningens överväganden omfattar genomgående även hemlig dataavläsning. Skälet till detta förklaras vara att hemlig dataavläsning som utgångspunkt bör kunna användas i motsvarande fall som de befintliga hemliga tvångsmedlen samt systematiska skäl. Hemlig dataavläsning är ett nytt hemligt tvångsmedel som infördes genom att lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning trädde i kraft den 1 april 2020. Lagen är tidsbegränsad till utgången av mars 2025 och en utvärdering av lagen är nu aktuell. Bland annat ska den särskilda utredaren analysera nyttan och behovet av hemlig dataavläsning samt lagstiftningens ändamålsenlighet och proportionalitet.¹ Trots att Brå i sitt remissvar påpekade att det fanns ett behov av mer ändamålsenligt utformade hemliga tvångsmedel² är frågan om utredningen nu, genom att genomgående inkludera hemlig dataavläsning i sina överväganden, i någon mån föregår utvärderingen av den tidsbegränsade lagen.

Detta yttrande har beslutats av tillförordnad generaldirektör Björn Borschos efter föredragning av verksjuristen Lejla Fazlinovic. I ärendets beredning har även enhetschefen Daniel Vesterhav deltagit.

Björn Borschos

Lejla Fazlinovic

¹ Se regeringens direktiv 2022:82. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2023.

² Se Brås remissyttrande den 12 mars 2018, dnr 0344/17.